

РОЛЬ ПРИВАТНОГО ПРАВА УКРАЇНИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ

частин в єдине ціле; первинний і багатогранний осередок нашого суспільства; активна соціальна група, побудована на шлюбі чи на родинних відносинах.

З урахуванням наведеного сім'ю, в юридичному розумінні, можна характеризувати як історично визначену організовану соціальну спільність, пов'язану взаємними правами та обов'язками, які випливають зі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, взяття дітей на виховання та інших підстав, а також зробити висновок, що сім'я в соціальному значенні є поняттям ширшим порівняно з юридичним її значенням.

Це обумовлено тим, що правові норми регламентують лише окремі, визначені в сімейному законодавстві, питання діяльності сім'ї, її створення і припинення як вже об'єктивно існуючого явища. Тобто правові норми встановлюють юридичні факти, які є підставами для виникнення, зміни і припинення сімейних правовідносин. Правові норми регламентують не всі аспекти життя та відносин, що складаються в сім'ї, а лише ті, на які держава може впливати шляхом встановлення обов'язкових правил поведінки, щодо питань створення сім'ї, її діяльності, припинення як уже об'єктивного, існуючого явища.

Виходячи з вищевикладеного видається можливість вказати:

- сім'я – це соціальна група, яка пов'язана шлюбом, родинністю, усиновленням чи іншою формою прийняття дітей на виховання, спільністю життя, а також сімейними правами та обов'язками.

- сім'я є однією із найбільш стародавніх форм соціальної спільності людей і вона пов'язана зі всіма сферами діяльності людини.

Змінюючись та розвиваючись, разом із зміною та розвитком суспільства, сім'я впливає та сприяє щодо вирішення багатьох важливих як економічних так і соціальних проблем суспільства.

Вона є моделлю конкретного історичного періоду розвитку суспільства. Формування в Україні громадянського суспільства відбувається на засадах зміцнення його первинного і головного осередку, яким є сім'я.

Бібліографічні посилання:

1. В.П. Мироненко, С.А. Пилипенко: Сімейне право України: Підручник За заг. Редакцією В.П. Мироненко. К.: Правова Єдність, 2008. 477с.
2. Великий енциклопедичний юридичний словник / За редакцією акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007.992 с.
3. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар/ За заг. ред. С.Я. Фурси. К.: Видавець С.Я.: КНТ, 2008.1248 с.

Нагорна Олена Олександрівна,

викладач кафедри цивільного права та процесу
факультету підготовки фахівців для підрозділів
кримінальної поліції Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ НА ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

В сучасних реаліях трансформацій Українського суспільства та перебуванням нашої країни в АТО саме публічна інформація володіє можливістю оприлюднити і ознайомити населення з особливостями фактів, що відбуваються та основними тенденціями суспільного життя. За таких умов особливого значення набуває тема дотримання прав людини на доступ до публічної інформації.

В Україні звичайні громадяни отримали право на отримання публічної інформації із прийняттям Закону України «Про доступ до публічної інформації» (2011 р.), який за рейтингом міжнародних організацій Centre for Law and Democracy та Access Info довго входив у десятку найкращих законів в світі з доступу до публічної інформації.

Принципи забезпечення доступу до публічної інформації передбачено Законом. Вони полягають в забезпеченні прозорості та відкритої діяльності суб'єктів, що мають владні повноваження, а також мають забезпечити вільне отримання, поширення та використання інформації яка надавалась чи стала бути оприлюдненою відповідно до Закону, а також його обмежень [5].

В соціальному житті часто розуміння самого поняття «публічна інформація» є недостовірним та викривленим. Звернемось до вищевказаного Закону, який тлумачить публічну інформацію наступним чином: «відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом»[1]. Тобто необхідно розуміти головних три нюанси в трактуванні поняття «публічна інформація»: а) розпорядник інформації має володіти інформацією на момент необхідності; б) інформація має знаходитись на конкретному носіїві; в) до публічної можна віднести інформацію отриману різними способами але обов'язково на законних основах, яка створена в процесі здійснення певних повноважень або ж від органу правонаступником якого став розпорядник. Інший важливий момент стосується стосовно розміщення на носіїві прояснює постановою Пленуму Вищого Адміністративного суду України, а саме: «збереженість на матеріальних носіях, як головна властивість інформації означає, що вона повинна бути викладена у письмовій, аудіовізуальній, електронній чи іншій матеріальній формі та зафіксована відповідно на папері, магнітній, кіно фотоплівці, оптичному диску або іншому носіїві. Із цієї властивості випливає, що на момент виникнення правовідносин щодо неї публічна інформація повинна бути заздалегідь готовим, зафіксованим продуктом діяльності» [3].

Деталі доступу до публічної інформації в частині дотримання прав на неї людини полягає в декількох окреслених Законом аспектах.

Перелік прав людини на доступ публічної інформації вказано в статті 10 [2]. В контексті нашої теми стан дотримання прав на доступ до публічної інформації має ряд особливостей. Найбільш відомий спосіб доступу – подання запитів, що добре використовується громадськими активістами та журналістами, а звичайні громадяни використовують запити в залежності від життєвих потреб.

Поряд з отриманням інформації безпосередньо від розпорядника у відповідь на запит, Закон України презентує ще один спосіб дотримання прав людини на публічну інформацію – обов'язок розпорядників до оприлюднення інформацію в різний спосіб (наприклад у вигляді відкритих даних). В положенні Закону України «Про доступ до публічної інформації» прописано чіткі заборони розпорядникам відмовляти у відповіді на запит, покладаючись на те, що інформація, яку хоче отримати запитувач, міститься у вільному доступі (наприклад, оприлюднення розпорядником на сайті). Проте Закон на жаль ніяк не стимулює розпорядників до того, щоб вони докладали зусиль до виконання вимог про оприлюднення інформації, тому невиконання такої вимоги є причиною для адміністративної відповідальності стосовно розпорядника.

Вагомі недопрацювання в виконанні законодавчих вказівок спостерігаються і в пункті оприлюднення публічних даних. Для виправлення зазначених проблем Закон доповнено статтею з 2015 року, тому інформацію у формі публікованих відкритих даних розпорядники мають оприлюднювати на власних сайтах, Єдиному державному веб-порталі відкритих даних: та Єдиному вебпорталі використання бюджетних коштів. Постанова Кабінету Міністрів України [6] , яка регулює порядок оприлюднення та передбачає, які набори даних має оприлюднити розпорядник, наразі також потребує суттєвого доопрацювання, з врахуванням сучасних тенденцій. На даний момент причиною недосконалої є наявність низького технічного оснащення і недостатньою кваліфікацією працівників. Останнє відкриває необхідність посилення контролю означеного питання на різних керівних ланках, а також організацій, які займаються підвищенням

РОЛЬ ПРИВАТНОГО ПРАВА УКРАЇНИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ

рівня кваліфікації державних службовців. Натомість, аналіз відповідної інформації з даного питання, приводить до висновку, про формування за останні роки позитивної динаміки в даному моменті. Так, офіційним підтвердженням того є рейтинг 2018 року в якому оприлюднено рейтинг країн світу стосовно розвитку відкритих даних Open Data Barometer, в якому Україна презентувала прогресивну тенденцію піднявшись вгору на 25 сходинок, порівняно з попередніми роками, стосовно дотримання прав людини на публічну інформацію.

Однак, найпоширенішою причиною проблем в дотриманні прав людини на публічну інформацію є наявність низького рівня знань громадян України національного законодавства та міжнародних стандартів у цій сфері, зокрема в частині розрізнення запиту і звернення отримання публічної інформації.

Бібліографічні посилання:

1. Яка інформація є публічною? URL: <https://cedem.org.ua/consultations/yaka-informatsiya-ye-publichnoyu/>
2. Про доступ до публічної інформації: закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
3. Постанова Пленуму Вищого Адміністративного суду України «Про практику застосування адміністративними судами законодавства про доступ до публічної інформації» від 29 вересня 2016 року. https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/DG/HR4U/ATI_Uk.pdf
4. Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу до публічної інформації у формі відкритих даних: закон № 319-VIII від 09.04.2015/ URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/319-19/paran24#n2>
5. Постанова Кабінету Міністрів України № 835, від 21 жовтня 2015 року URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/TM052354.html

Нестерцова-Собакарь Олександра Володимирівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри цивільно-правових дисциплін
юридичного факультету Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

ЗНАЧЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ У ЗАХИСТІ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Активна трансформація політичної, економічної, правової та соціальної систем і приведення їх у відповідність зі світовими стандартами зумовлюють актуальність дослідження цивільно-правового інституту права власності, в якому на особливу увагу заслуговує розгляд особливостей захисту права власності за допомогою саме цивільно-правових засобів.

Взагалі, категорія власності посідає одне з найважливіших місць в суспільній свідомості й загалом у суспільному житті [1, с. 38]. Право власності є базисом та гарантією існування й розвитку громадянського та демократичного суспільства [2, с. 48]. Право громадянина на власність, як важливий атрибут правової держави, закріплено в Конституції України, у якій встановлено форми власності (ст. ст. 13, 41, 142 та 143 Конституції України), закріплено рівність усіх суб'єктів права власності (ст. ст. 13 і 42 Конституції України) [3]. Крім того, статтею 41 Конституції України передбачено, що кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності [4, с. 568]. Так, право власності на нерухоме майно гарантується державою, набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону. Отже, право власності є непорушним, належить до природних прав людини, є абсолютним правом і означає, що ніхто не може його порушувати.